

УДК 338.22

Н.М. Шмиголь

доктор економічних наук, професор

Д.О. Кайнара

Запорізький національний університет

А.А. Антонюккандидат економічних наук, доцент
Класичний приватний університет**ВПЛИВ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ
ТА ЄС НА ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ**

У статті розглянуто та проаналізовано сутність угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Прогнозовано можливий вплив та економічні наслідки. Виявлено позитивні й негативні тенденції українських євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: угода про асоціацію, євроінтеграція, міжнародна стандартизація, зона вільної торгівлі між Україною та ЄС.

I. Вступ

Незважаючи на масштабну економічну, політичну та соціальну роботу, Україна й досі перебуває на роздоріжжі, обираючи між Сходом та Заходом. Так, 5 березня 2007 р. між ЄС та Україною було розпочато переговори щодо нової посиленої угоди, а в 2008 р. – зони вільної торгівлі як її складової. Наразі відбувся 21 раунд переговорів, що проходили під час спільних пленарних засідань у межах трьох робочих груп: із питань політичного діалогу, зовнішньої політики; юстиції, свободи й безпеки; економічного та секторального співробітництва.

II. Постановка завдання

Угода про асоціацію мала стати наймасштабнішим договором про співпрацю між ЄС та третьою країною, яка не має прецедентів у європейській історії. На жаль, виявилось, що Україна не готова до такої масштабної співпраці. Мета статті – проаналізувати вплив угоди про асоціацію на україн-

ську економіку в загальному вигляді й знайти шляхи подолання існуючих проблем євроінтеграції та створення ЗВТ.

III. Результати

Стаття 25 розділу 4 “Про торгівлю і питань, пов’язані з торгівлею” проголошує створення зони вільної торгівлі між Україною – з одного боку, та Європейським Союзом – з іншого. Перехідний період становитиме 10 років (після набуття чинності цією угодою), в основі якого асиметричний метод лібералізації торгівлі. Це створює можливість збільшення української присутності на ринках ЄС, захистивши свій [3].

Ставка імпортного мита для українських товарів (крім окремих видів сільськогосподарської продукції) знизиться в середньому із 7 до 0,5%, Україна поступово лібералізуватиме доступ на внутрішній ринок протягом чотирьох років. Остаточні тарифні ставки для основних груп товарів подано в табл. 1.

Таблиця 1

Зміна середньої арифметичної адвалерної ставки мита за окремими групами товарів без урахування спеціальних мит та квот [2]

Група товарів	Імпортні мита України		Імпортні мита ЄС	
	Базова ставка	Остаточна ставка	Базова ставка	Остаточна ставка
1	2	3	4	5
Продукти сільського господарства	6,5	2,1	3,7	0,0
Продукти лісового господарства	1,9	0,5	1,2	0,0
Продукти рибного господарства	2,3	1,0	9,3	0,0
Енергоносії	0,5	0,0	0,4	0,0
Уран	2,0	0,0	0,0	0,0
Корисні копалини	4,7	0,9	0,0	0,0
Продукти харчової промисловості	9,7	3,6	9,3	0,1
Продукти тютюнової промисловості	16,7	1,5	39,7	0,0
Продукти текстильного виробництва	4,2	0,1	6,9	0,0
Одяг	11,1	0,2	10,8	0,0

1	2	3	4	5
Шкіряна продукція	8,0	1,0	6,3	1,5
Папір та вироби з нього	1,0	0,0	0,1	0,0
Коксове вугілля та продукти нафтопереробки	1,2	0,1	1,3	0,0
Продукти хімічної галузі	2,9	0,2	4,2	0,4
Продукти гумових і пластмасових виробів	4,5	0,9	4,8	0,4
Мінеральна продукція та інші неметалеві вироби	6,9	1,7	3,4	0,5
Металургійне виробництво	0,5	0,0	1,6	0,9
Готові метали вироби	4,8	1,0	2,9	0,4
Машина й устаткування	2,8	0,4	2,0	0,0
Комп'ютери та офісне устаткування	1,3	0,3	0,5	0,0
Автотранспортні засоби, причепи та напівпричепи	5,8	3,5	6,3	2,0
Електроенергія	3,0	0,0	0,0	0,0
Медичне та оптичне обладнання	3,7	1,5	2,5	0,2

Для найбільш чутливих товарів заплановано запровадження нетарифних методів регулювання, зокрема квотування продукції, за умови нульової ставки мита. Україна передбачила застосування квот на м'ясо свинини, птиці та цукор. Перелік тарифних квот ЄС налічує 36 позицій, переважно щодо товарів сільського господарства й харчової промисловості.

В угоді прописано можливість через п'ять років після набуття чинності угодою провести консультації про прискорення або розширення сфери вільної торгівлі.

Експерти прогнозують після підписання угоди зниження внутрішніх цін. Так, за оцінками Інституту економічних досліджень України на основі прикладної моделі загальної рівноваги, зниження ввізних мит між

Україною та ЄС зумовить зростання сукупного добробуту домогосподарств на 1,3% в середньостроковій перспективі і на 4,6% в довгостроковій перспективі за інших рівних умов. Більший вигравш дасть зниження нетарифних обмежень торгівлі [2].

Унікальною особливістю лібералізації торгівлі з боку України є захист української автотранспортної галузі. Згідно зі ст. 44 розділу 4, Україна має право застосовувати захисні заходи у формі вищої ставки ввізного мита до легкових автомобілів у випадку, якщо кількість імпортованого до України товару значно збільшиться в абсолютній або відносній кількості до національного виробництва та досягне рівня, вказаного в табл. 2. Винятком є перший рік після набуття чинності угодою, строк дії положення – 15 років.

Таблиця 2

Граничні рівні та максимальні розміри спеціального мита [1]

Рік	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Граничні рівні, тис. од.	-	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Граничні відсотки	-	20%	21%	22%	23%	24%	25%	25%	25%	25%	25%	25%	25%	25%	25%
Максимальний розмір спеціального мита	-	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%

Застосування вищезгаданої статті для захисту національних виробників можливо лише на основі внутрішньої статистичної інформації, без проведення відповідного розслідування та доведення факту завдання значної шкоди національному виробникові, що створює виробникам легкових автомобілів в Україні значний пільговий період не тільки для адаптації до нових умов, а й для підвищення конкуренції на внутрішньому ринку.

Для порівняння: кількісний обсяг імпорту легкових автомобілів з країн ЄС у 2010 р. становив 39,4 тис. од., в 2011 р. – 63,6 тис. од., в 2012 р. – 52,2 тис. од. Це становило в різні роки від 37 до 25% загального імпорту автомобілів.

Захищаючи національного автомобільного виробника, Україна може отримати негативні наслідки в інших секторах економіки, наприклад у галузі транспортних послуг, хоча на фоні чистих втрат для споживача держава зможе збільшити обсяги доходу до

бюджету. Як показує досвід минулих років, ринок імпортованих автомобілів в Україні не є еластичним, тому існує велика ймовірність відсутності значного впливу імпортного тарифу на обсяги торгівлі.

Стаття 55 розділу 4 проголошує технічне співробітництво, зміцнення співробітництва у сфері технічного регулювання, стандартизації, ринкового нагляду, акредитації та робіт з оцінювання відповідності з метою поглиблення взаєморозуміння відповідних систем і спрощення доступу до відповідних ринків. З цієї метою вони можуть розпочинати діалог з нормативно-правових питань як на горизонтальному, так і на галузевому рівнях.

Зокрема, співробітництво включатиме:

1. Посилення співробітництва з нормативно-правових питань шляхом обміну інформацією, досвідом і відомостями, науковим та технічним співробітництвом з метою покращення якості їх технічних регламентів,

стандартів, тестування, ринкового нагляду й акредитації, забезпечуючи ефективне використання нормативно-правових ресурсів.

2. Стимулювання та заохочування співробітництва між їх відповідними організаціями, як державними, так і приватними, відповідальними за метрологічну діяльність, стандартизацію, тестування, ринковий нагляд, сертифікацію та акредитацію.

3. Сприяння розвитку якісної інфраструктури систем стандартизації, метрології, акредитації, оцінювання відповідності та ринкового нагляду в Україні.

4. Підтримка участі України в роботі відповідних європейських організацій.

5. Пошук шляхів подолання бар'єрів у торгівлі, що можуть виникнути.

6. Координація позицій у міжнародній торгівлі та регуляторних організаціях, таких як СОТ і Європейська економічна комісія Організації Об'єднаних Націй.

Україна бере на себе зобов'язання про поступове впровадження технічних стандартів до норм ЄС і одночасно скасовуватиме власні, зокрема міждержавні стандарти (ГОСТ), створені ще до 1992 р. На додаток до цього Україна поступово вживатиме інших необхідних заходів щодо виконання умов набуття членства згідно з вимогами, що застосовуються до повноправних членів європейських організацій зі стандартизації. Аналогічні дії застосовуватимуться й для маркування, етикування, санітарних та фітосанітарних заходів.

Технічне співробітництво з Європейським Союзом де-факто означає продовження вже розпочатого реформування економічної сфери, і зовнішня підтримка лише підвищить рівень якості нормативних перетворень [1].

Складно переоцінити, які перспективи відкривають такі дії. Поряд із безумовним підвищенням якості та безпечності національної продукції для місцевих споживачів, перспектива членства України в європейських організаціях зі стандартизації фактично відкриває ринки й інших розвинутих країн, унеможлиблює бюрократичні бар'єри в процесі торговельної війни.

Водночас технічний перехід потребує значних фінансових вливань у підприємства України, хоча й можна зважати на той факт, що проблема застарілої стандартизації не є новою для України, і вирішується вона поступово. Вже на сьогодні прийнято близько 40 нових технічних регламентів [4].

Розділ "Про державні закупівлі" передбачає зобов'язання України про реформування власного сектору державних закупівель та створення системи "прозорих" тендерних закупівель протягом восьми років, після чого за умови успішного виконання всіх умов Україна та ЄС отримують взаємний доступ до ринків державних закупівель у повному обсязі.

Ринок державних закупівель ЄС (що проводяться відповідно до норм ЄС) становить приблизно 0,5 трлн євро, а договори про державні закупівлі, укладені в Україні в 2012 р., становили 0,46 трлн грн. Зараз доступ українських компаній навіть до українського ринку обмежений через збільшення винятків з вимоги проводити державні закупівлі, різке зростання процедур закупівлі з обмеженою участю, обмежувальні технічні умови, вибіркові перевірки дотримання формальних вимог до учасників тендеру, порушення вимог про конфіденційність заявок учасників. Адаптація до норм ЄС, а особливо їх практичне застосування, усуне принаймні частину цих перепон [2].

Одним із пунктів угоди є зобов'язання щодо модернізації законодавства стосовно інтелектуальної власності, авторських та інших прав: на кінематографічні та аудіовізуальні твори, комп'ютерні програми, бази даних, суміжні з авторським права, патенти, товарні знаки, фірмові найменування, дизайн, топографії інтегральних мікросхем, географічні зазначення, сорти рослин, зазначення походження, нерозкрити інформацію тощо. Її метою є посилення процесу виробництва та комерціалізації інноваційних товарів і винаходів, а також посилення належного та ефективного рівня охорони й реалізації прав інтелектуальної власності.

Модернізація законодавства та захист прав інтелектуальної власності є ключовою для бізнесу, що підвищить рівень привабливості інвестицій у венчурний капітал. Це в довгостроковій перспективі означатиме стимулювання модернізації економіки країни та інноваційний шлях її розвитку, дасть змогу збільшити інтелектуальну складову в українських товарах [5].

У короткостроковій перспективі підписання угоди про асоціацію вимагатиме гармонізації значної частини законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності з відповідними нормами ЄС.

Для споживачів посилення захисту прав інтелектуальної власності означатиме, що домогосподарства матимуть більше гарантій, що вони користуються справжніми, а не підробленими товарами. Але за це їм доведеться, ймовірно, сплатити вищу ціну.

Крім зазначених сфер, угода про асоціацію передбачає співпрацю в таких галузях: енергетичній, ядерній безпеки, інтелектуальної власності, космічній, туризму тощо.

IV. Висновки

Отже, аналізуючи наведені дані, можна стверджувати, що угода про асоціацію є тим каталізатором, який дасть Україні змогу ствердитись як на внутрішній, так і на міжнародній арені. Україна як держава, що розвивається, бере на себе зобов'язання реформувати власне законодавство, стандарти, норми тощо,

під загальноєвропейські та загальносвітові стандарти, на противагу ЄС відкриває свої кордони для українських товарів на асиметричній основі, що за умови вільної конкуренції дасть змогу збільшити власний вплив.

Отже, можна дійти висновку, що економічних перешкод для підписання угоди про асоціацію немає, навпаки, завдяки підвищенню конкуренції та відкриттю нових ринків українські підприємці матимуть можливість підвищити власну конкурентоспроможність.

Список використаної літератури

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Текст]: КМУ, проект угоди від 30 березня 2013 р.
2. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління [Текст]: звіт інституту економічних досліджень та політичних консультацій. – К., 2013. – 127 с.
3. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]: анотація основних розділів Угоди / Міністерство закордонних справ України. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>.
4. Горенко О. Соціальні горизонти європейського єднання і Україна: концептуально-історичні підходи і політична практика. – К., 2007.
5. Кондратенко Ю. Право Європейського Союзу – особлива модель регулювання міжнародних відносин // Право України. – 2005. – № 7.
6. Сіденко В.П. Потенціал економічного розвитку України в контексті європейської інтеграції / В.П. Сіденко // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 150.
7. Шнирков О. Створення поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС: передумови та наслідки / О. Шнирков, А. Копистира // Міжнародний огляд. – 2008. – № 1. – С. 14.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2013.

Шмиголь Н.М., Кайнара Д.О., Антонюк А.А. Влияние соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС на экономическое состояние

В статье рассматривается и анализируется суть соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом. Прогнозируется возможное влияние и экономические последствия. Раскрываются позитивные и негативные тенденции украинских евроинтеграционных процессов.

Ключевые слова: соглашение об ассоциации, евроинтеграция, международная стандартизация, зона свободной торговли между Украиной и ЕС.

Shmygol N., Kajnara D., Antoniuc A. The impact of the Association agreement between Ukraine and the EU on the economic situation

The article considers and analyzes the essence of Association Agreement between Ukraine and the European Union. Predicted possible impact and economic consequences. Identifying positive and negative trends Ukrainian European integration processes.

Despite economic, political and social work Ukraine is still at a crossroads between east and west. The Association Agreement is the biggest and ambitious agreement of cooperation between EU and third countries, without any precedent in EU history. Unfortunately today Ukraine is not ready for such cooperation. The main objectives of this article is to analyze the impact of the agreement on association Ukrainian economy in general, find ways to overcome the existing problems of European integration and the FTA.

In addition to the FTA, the Association Agreement provides for cooperation in the energy sector, nuclear safety, intellectual property, space, tourism and so on. Association Agreement provides for reform Ukrainian legislation and production standards to the norms of EU.

The period of transition is 10 years, during of which Ukrainian economy should be reformed and eventually become competitive in the world market.

The article notes that the Association Agreement is the same catalyst that will allow Ukraine to affirm, as the domestic and international arenas. Ukraine, as a country developing undertakes to reform its legislation, standards, regulations and so on., In European and global standards, as opposed to the EU opens its borders to Ukrainian goods on asymmetric basis, subject to free competition will increase their influence.

The result of research is defined, that economy of Ukraine is readiness to sign an Association Agreement, and possible positive results exceed the some negative effects.

Key words: association Agreement, European integration, international standardization, the FTA between Ukraine and the EU.